



La Coșnița nu se mai trage nici ziua, nici noaptea, fapt de care s-a convins și ministrul apărării al Republicii Moldova, domnul general Pavel CREANGĂ, vizitînd pozițiile combatanților noștri.

Foto de Tudor IOVU

La Tighina mor oameni

TIGHINA. (Moldova-pres). Corespondentul zonal al agenției Moldova-pres s-a deplasat la Tighina, pe pozițiile apărătorilor integrității republicii, a vizitat secția de poliție din oraș. Atît ostașii armatei naționale, cît și polițiștii, cu care a stat de vorbă corespondentul, și-au manifestat dorința de a se reglementa conflictul pe cale pașnică, fapt ce s-a tărăgănat extrem de mult, dar au menționat, totodată, că deja la două zile după semnarea de către președinții Moldovei și Federației Ruse a Convenției de reglementare pașnică lucrurile nu s-au urnit din loc. Ca și mai înainte, la Tighina sosește armament, au loc tiruri intense, mor oameni, se distrug case de locuit și obiective industriale. Într-o convorbire cu corespondentul, dl Alexandru Butenko, reprezentant al armatei 14, și-a exprimat regretul că astăzi el este unicul observator la Tighina. Nu și-au trimis reprezentanții nici ministerele de interne și apărării ale Moldovei, nici forțele din Tiraspol. Între altele, dl Butenko a confirmat că cea de-a treia forță, despre care se vorbește mult în ultimele zile, o constituie elementele criminale din rămășițele gărzii smirnoviste din Tighina, susținute fățiș de alte forțe din Tiraspol.

Mașina în care se deplasa corespondentul a fost atacată la ieșirea din Tighina cu aruncătoare de mine — încă o confirmare a faptului că războiul continuă.

Un nou proroc al Transnistriei

TIRASPOL. (Moldova-pres). Cu franchețea care îl caracterizează, comandantul armatei a 14-a, general-maior Aleksandr Lebedi, a declarat într-un amplu interviu publicat în ziarul tiraspolean «Dnestrovskaia pravda»: «Eu recunosc republica nistreană și puterea ei legală».

Întrebat care ar fi, în opinia sa, perspectivele Transnistriei, generalul a schițat 3 căi posibile de autodeterminare a acesteia. Prima variantă: dacă poporul Transnistriei dorește unirea cu Rusia, să se urmeze exemplul regiunii Kaliningrad; a doua: lucrurile se vor limpezi, Ucraina se va uni din nou cu Rusia și atunci Transnistria va intra în această nouă formațiune statală, și a treia, cea mai reală cale după părerea generalului Lebedi: crearea unui stat independent avînd legături economice trainice cu Rusia și Ucraina.

Și toate aceste divagații, conchide corespondentul zonal al agenției Moldova-pres, sînt publicate în cea de-a treia zi de la semnarea de către președinții Rusiei și Moldovei a Convenției cu privire la reglementarea pașnică a conflictului armat în raioanele răsăritene ale Moldovei. Între altele, la acest act a fost prezent și generalul Lebedi, care se consideră deja un mareșal Jukov al vremurilor noastre.

Conferință de presă

În seara zilei de miercuri, 22 iulie, la Parlamentul Republicii Moldova a avut loc o conferință de presă, în cadrul căreia delegația Comisiei pentru relații cu țările europene nemembre ale Adunării parlamentare a Consiliului Europei au făcut un bilanț al celor trei zile de aflare în Moldova și au răspuns la întrebările ziariștilor din republică și de peste hotare.

În cuvîntul introductiv, șeful delegației, dl David Atkinson, a menționat că vizita a avut drept scop analiza situației social-politice din republică și de rezultatele acestei analize depinde dacă Consiliul Europei va satisface cererea Republicii Moldova de a deveni membră a acestui for european. Domnia sa a relevat că delegația pe care o conduce va recomanda Biroului Consiliului Europei, care se va întruni în curînd, să acorde Republicii Moldova statutul de invitat special, pînă la ameliorarea definitivă a situației complicate ce s-a creat în legătură cu conflictul armat din raioanele răsăritene ale republicii.

Totodată, dl Atkinson a subliniat că Comisia a primit cu satisfacție vestea despre încetarea focului în zona de conflict și că va urmări atent evoluția situației în această zonă, precum și procesul de retragere a armatei a 14-a a Rusiei de pe teritoriul Republicii Moldova.

La conferința de presă au asistat dl Vasile Nedelciuc, președintele Comisiei parlamentare pentru relațiile externe, dl Valeriu Matei, președintele Comisiei parlamentare pentru mijloacele mass-media, și dl Alexandru Arseni, președintele Comisiei parlamentare pentru drepturile și relațiile interetnice.

(Moldova-pres).

Plecarea la Barcelona

Miercuri, 22 iulie, a plecat spre Barcelona delegația olimpică a Republicii Moldova, din care fac parte 12 sportivi și 18 persoane oficiale.

Delegația este condusă de dl Efim Josanu, președintele Comitetului Național Olimpic al Republicii Moldova.

(Moldova-pres).

180 DE ANI DE LA ANEXAREA BASARABIEI DE CĂTRE IMPERIUL ȚARIST

Întru veșnică neuitare

Oamenii aniversează evenimentele majore din viața personală și din cea socială, dar, pentru neuitare, sînt organizate și comemorări ale datelor triste sau ale zilelor malefice din istoria neamului. Printre datele care sînt amintite că au cernit ființa neamului românesc este și 16 mai 1812, marcînd semnarea tratatului de la București, prin care imperiul țarist își anexa încă un teritoriu prin fraudă, cel al Basarabiei, după principiul celui mai tare care poate înrobi după bunul său plac. Se știe că în urma războiului început de Rusia contra Turciei în 1806, forțele beligerante s-au aflat în situația de a pune capăt confruntării armate pentru că amenințarea napoleoniană, era mai puternică decît jocul de interese al celor două rivale aflate în conflict. Amestecul ambasadorilor Franței și Angliei și, nu în ultimul rînd, forța de persuasiune a delegației ruse a determinat speculare acelui moment de derută a delegației turcești. Actul de cedare a Imperiului Otoman, care dădea ceea ce de fapt nu îi aparținea, negociind teritorii ale Moldovei independente și care își păstrase autonomia de-a lungul sutelor de ani determină ca acest act să fie nul din punct de vedere al dreptului internațional. Dar forța armelor e mai tare uneori decît dreptul! Dorința permanentă de anexare a noi teritorii în drumul spre Europa a animat Rusia încă din timpul lui Petru cel Mare și conjunctura ivită prin slăbirea unor state riverane i-a împlinit acțiunea de acaparare.

Analiza științifică a împrejurărilor în care a fost posibilă parafarea unui act ca cel din 1812 revine în atenția cercetătorilor istorici, pentru că în răstimpul ultimei jumătăți de secol istoria Basarabiei și a anexării ei de către imperiul țarist a fost complet denaturată și, pe de altă parte, în această perioadă au fost scoase la lumină noi atestări documentare care întregesc și nuanțează istoria evenimentelor de la începutul sec. al XIX-lea.

Inițiativa Inspectoratului pentru cultură al jud. Dolj de a organiza un simpozion științific pentru a comemora cei 180 de ani de la anexarea Basarabiei din 1812 de către imperiul țarist a fost susținută prin colaborare de către Mitropolia Olteniei, Muzeul Olteniei, Asociația Pro-Basarabia și Bucovina, Universitatea Liberă Craiova și, în egală măsură, de Institutul de studii sud-est europene din București. Au fost expuse contribuții documentare ale cercetătorilor care prin investigațiile lor conduc spre o deplină cunoaștere a adevărului. Mustafa Mehmet de la Institutul de studii sud-est europene a prezentat, pe baza microfilmelor, scrisorilor schimbate între delegația turcă prezentă la tratative și Sultan, o analiză subtilă a împrejurărilor care au determinat Poarta să abandoneze Moldova imperiului rus rival.

Înalt Prea Sfințitul Dr. Acad. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, a prezentat un amplu referat despre «Biserica Basarabiei de-a lungul veacurilor», a arătat că unitatea bisericii de pe cele două maluri ale Prutului a contribuit la unitatea și continuitatea românilor. Mănăstirile de pe pămîntul Basarabiei ridicate de către voievozii Moldovei de la Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare și urmașii lor și înzestrate cu danii au fost locașurile în care s-a slujit și s-a scris în românește, în care s-a multiplicat cartea ce se răspîndea apoi la sate și orașe, au fost centrele de cultură și spiritualitate românească. Prea Cuviosul Chiprian, cu viața fără de bunătățită, întemeietorul și starețul mănăstirii Căpriana, este un adevărat sfînt pentru credincioșii români prin viața îmbunătățită prin rugăciune și muncă obștească. Iar sub stăpînire străină, slujitorii bisericilor au continuat slujba în limba română, au catehizat poporul și l-au întărit în lupta cu asupritorul. Biserica a reprezentat rezistența neamului la acțiunea permanentă de înstrăinare a asupritorului.

Prof. Otilia Gheorghe (Craiova) a vorbit despre «Biserica basarabeană, stîlp al apărării românismului în teritoriile anexate de Rusia în 1812» analizînd mișcarea de redeșteptare națională inițiată de preoții basarabeni în a doua jumătate a sec. al XIX-lea și în special în 1906, prin reînființarea tipografiei Eparhiale a Chișinăului și reluarea tipăriturilor în limba română, după ce fuseseră interzise în 1871.

Pr. Dr. Paul Mihail și dr. Zamfira Mihail, subsemnata, s-au ocupat de «Tipăriturile în limba română din Basarabia între 1812—1918» pe baza cercetării integrale a cărților apărute la Chișinău în lucrarea pe care o au sub tipar la Editura Academiei Române. Politica țaristă și apoi cea sovietică a urmărit cu consecvență deznaționalizarea românilor și rezistența poporului aflat sub stăpînire străină timp de 100 de ani s-a făcut și prin carte și școală. Prima acțiune a Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni a fost înființarea Seminarului și a tipografiei (în 1813 și, respectiv, 1814). Prin cărțile didactice și de cult a ajuns în fiecare localitate cuvîntul scris în limba română, iar inițiativa sa de tipărire a Bibliei, apărută în 1819, a avut consecințe durabile de asigurare a unității limbii române din toate părțile locuite de români.

Personalități din Basarabia sau care au avut legături cu provincia au fost evocate în cîteva comunicări. Astfel, prof. Al. Firescu a prezentat personalitatea Mitropolitului Nifon Criveanu care într-un alt moment de restriște, în 1944, a ajutat pe slujitorii bisericii basarabene aflați în Oltenia ca și pe refugiații din Basarabia și Bucovina să-și găsească adăpost și să înceapă convietuirea care avea să se prelungească la peste patru decenii. Prof. Ion Pătrașcu a prezentat «Mărturii craiovene despre Basarabia» din revistele literare și științifice ale vremii. Dr. Or. Clima a prezentat viața și opera prof. Alexandru Boldur — cel mai prestigios istoric al Basarabiei, iar Dr. Luchian Diaconu a vorbit despre activitatea juristului craiovean Emanoil Quinezu, unul dintre apărătorii drepturilor românești în Basarabia.

Zamfira MIHAIL.

MARTIRII NEAMULUI





Profesorul Nicolae Testemițeanu

Numele acestui savant cu renume în domeniul medicinei sociale și organizării ocrotirii sănătății, autor a peste 200 lucrări științifice, inclusiv 15 monografii, pentru noi este profund semnificativ și de o importanță extrem de mare, înglobînd în sine puritatea viselor realizate și romantismul anilor șaizeci.

Orientat spre fapte bune, el încununa realități rezonabile. Comportarea lui exigentă, uneori chiar drastică față de sine și de subalterni, bunătatea lui sufletească nemărginită respiră prin toți porii, calități care mai apoi îl afirmă în lumea asta meschină ca personalitate de o onestitate enormă și devotament față de idealurile supreme, cu o dragoste nețărmurită față de patria sa mică — Moldova. Bărbat mărinimos și internaționalist, cu convingeri vitale, înțelept, disciplinat, întotdeauna punctual, planifica chibzuit fiecare pas făcut de colectivul de muncă pe care-l conducea. Bucurîndu-se de orice clipă liberă, nu pierdea posibilitatea de a discuta deschis cu colegii săi pe teme ce nu avea legătură cu serviciul, rîdea la o glumă bună pînă la lacrimi... Iată numai unele trăsături, care alcătuiau imaginea integrală a unui om remarcabil, umanist în adevăratul înțeles al cuvîntului, progresist, medic-savant, pedagog, organizator al ocrotirii sănătății Nicolae Testemițeanu, personalitate în multe privințe neobișnuită, la drept vorbind, absolut excepțională, a cărei lipsă o resimț atît de acut toți acei care l-au cunoscut.

Se poate presupune că chirurgia a pierdut mult prin faptul că N. Testemițeanu a trecut în altă ramură a științei. Însă e cert că medicina socială și organizarea ocrotirii sănătății a cîștigat dividende foarte importante pentru consolidarea prestigiului ei. Doar de fapt colectivul de cercetători științifici sub conducerea lui N. Testemițeanu a fost primul nu numai în republică, ci și în fosta U.R.S.S. căruia i s-a acordat Premiul de Stat pentru elaborări în domeniul medicinei sociale. De o astfel de apreciere onorifică nu s-au învrednicit specialiștii în această ramură a medicinei încă de pe timpurile lui N. A. Semașco și Z. P. Soloviov.

Putem să regretăm că N. Testemițeanu a activat puțin timp la Ministerul Sănătății. Însă dacă din multitudinea de probleme soluționate de către această instituție de stat se va lua numai pregătirea cadrelor științifice, și cu această ocazie să ne aducem aminte că în centrele științifice medicale din alte republici în anii 1961—1969 au fost trimiși să-și continue studiile circa 250 aspiranți, iar apoi ei s-au întors și au preluat conducerea catedrelor, serviciilor specializate în republică, au susținut și continuă să susțină tezele de doctorat, ne putem închipui în ce fel rezolva dumnealui și alte probleme.

Și pentru a ne forma o impresie mai amplă vom enumera într-o formă concisă, laconică cele mai importante componente ale vieții și activității marelui savant.

Anul 1927 pentru Andrei Testemițeanu — tatăl, țăran înțelept și gospodar din comuna Ochiul-Alb, județul Bălți, marchează nașterea celui de-al patrulea copil, care urma să devină «unul din stejarii, pe care se sprijină neamul», care, după obiceiul moștenit din strămoși, este numit Nicolae — în cinstea bunelului.

Fiind un băiețandru dezghețat, el termină cu distincție școala medie. Pasionat de medicină, visurile și avîntul său altruist îl aduc la Institutul de Medicină, pe care l-a absolvit cu distincție în anul 1951. Dragostea neobișnuită de viață și de profesia de medic l-a însoțit mereu manifestîndu-se prin veșnicul frămînt în viața plină de contradicții și inechitate.

Activitatea de muncă a început-o ca medic-ordinator în secția de chirurgie a spitalului raional central din Rîșcani. În 1954, după absolvirea secundariatului clinic, devine asistent la catedra de chirurgie generală a Institutului de Medicină, succesiv conducînd secția medico-sanitară a Ministerului de Interne al Moldovei. Devenind în anul 1955 medic-șef al spitalului clinic republican, el manifestă un deosebit interes față de dezvoltarea ocrotirii sănătății populației rurale, participînd activ la reorganizarea ramurii în republică. N. Testemițeanu este fondatorul și primul redactor al revistei «Ocrotirea sănătății», care apare consecutiv pe parcursul a 35 de ani.

După susținerea tezei de candidat în anul 1958, se afirmă ca savant, iar mai apoi, în luna martie 1959, este numit în funcția de rector al Institutului de Medicină din Chișinău, evidențiindu-se în această funcție ca un conducător erudit și capabil.

În aprilie 1963 Nicolae Testemițeanu este numit în funcția de ministru al sănătății al Moldovei. În această calitate el a activat pînă în anul 1968, conducînd concomitent catedra de traumatologie, ortopedie și chirurgie de campanie.

Talentul lui Nicolae Testemițeanu în calitate de organizator al ocrotirii sănătății se relifează cu deosebită pondere în postul de ministru al sănătății. Pornind de la necesitățile populației republicii în cadre medicale cu studii superioare și medii de specialitate, el a argumentat și a realizat deschiderea unui șir de facultăți noi, a făcut mult pentru consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de ocrotire a sănătății, pentru introducerea formelor și metodelor progresiste de organizare a asistenței medicale, pentru aplicarea în practică a realizărilor științei și tehnicii în domeniul profilaxiei, diagnosticării și tratării bolilor.

La insistența unor funcționari ostili, Nicolae Testemițeanu curînd este demis din acest post. Nu i se permite reîntoarcerea în chirurgie... Dar nici aceste deziluzii nu l-au dezechilibrat. Avînd predilecția pentru viața satului și avînd dragoste de muncă, se angajează la catedra de medicină socială, ca docent.

După doctorantură (1968—1970) și susținerea tezei de doctorat cu conferirea titlului de profesor, în anul 1973, N. Testemițeanu este ales șef al catedrei de medicină socială și organizare a ocrotirii sănătății a Institutului de Medicină din Chișinău, pe care a condus-o pînă la decesul subit, care a avut loc la 20 septembrie 1986.

Un interes științific și practic deosebit a manifestat N. Testemițeanu față de problema «Argumentarea științifică a lichidării deosebirilor esențiale în nivelurile asistenței medicale acordate populației urbane și rurale», care a constituit tema tezei de doctorat. Din inițiativa și sub conducerea lui N. Testemițeanu au fost create și funcționează cu succes laboratorul pentru problemele ocrotirii sănătății populației rurale, muzeul de istorie al Universității de Medicină. Catedra condusă de N. Testemițeanu a fost recunoscută oficial în fosta U.R.S.S. ca centru științific de coordonare a problemelor organizării ocrotirii sănătății populației rurale.

În temeiul analizei particularităților climato-geografice, demografice și altor particularități ale zonelor rurale ale Moldovei, ținînd cont de transformările social-economice și socio-culturale survenite în sate, N. Testemițeanu a argumentat și a elaborat o nouă concepție de organizare a asistenței medicale specializate de dispensar-ambulatoriu și staționar, precum și a serviciului de urgență acordat populației rurale, care prevede descentralizarea dispensarelor, ambulatoriilor, centralizarea asistenței de staționar în spitalele raionale centrale, precum și organizarea pe lîngă ele a stațiilor (secțiilor) de asistență medicală urgentă, datorită căruia fapt se obține apropierea maximală a asistenței medicale specializate de populația rurală. Traducînd în viață această concepție, mai tîrziu apar o serie de monografii și lucrări științifice, sintetizate apoi într-o lucrare complexă și propusă pentru concurs. Ca rezultat, în anul 1983 N. Testemițeanu împreună cu colectivul științific, condus de el, au fost distinși cu Premiul de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii.

Pentru prima dată în țară a argumentat științific și a efectuat amplasarea rațională a rețelei de instituții medicale destinate populației rurale în perspectivă pînă în anul 2010. Conform acestui concept, în republică se efectuează planificat construcția capitală și reînnoirea rețelei instituțiilor medicale. La etapa actuală sînt date în exploatare și funcționează mai mult de 180 de ambulatorii și puncte medicale de diferite categorii, iar altele, circa 80, se găsesc în stadiu de proiectare și construcție.

Din inițiativa profesorului N. Testemițeanu s-a efectuat o intensă colaborare cu mai multe centre științifice atît din țară, cît și de peste hotare, printre care: Institutul de Medicină din orașul Plovdiv (Bulgaria), Institutul de Medicină Socială și Organizare a Ocrotirii Sănătății din Praga, facultatea de medicină a Universității din orașul Pecsi (Ungaria), institutele de medicină din Riga, Voronej, Arhanghelsk și altele.

În decurs de mai mulți ani el a fost președinte al secției de medicină socială și de organizare a ocrotirii sănătății a filialei din Moldova a societății științifice unionale pe disciplină, membru al consiliului redacțional al revistei «Sovetskoe zdravoohranenie». În anul 1982, din inițiativa lui, a fost creată Asociația științifică republicană a specialiștilor în domeniul medicinei sociale și ocrotirii sănătății din Republica Moldova, fiind ales primul președinte al acestei asociații.

Da, profesorul Testemițeanu era o personalitate viguroasă, profund democratică. Pentru tineretul ce a hotărît să se consacre vindecării bolnavilor profesorul N. Testemițeanu era etalonul moralității. Detesta idolatrizarea, corupția, fățărnicia, astfel nu a făcut nici un pas pentru susținerea legendelor despre el însuși. Muncea mult, rămînea el însuși. Profesorul Testemițeanu considera că statura morală a unui intelectual rezultă din munca lui reală, din concepțiile despre lume, din diversitatea de probleme importante ce le soluționează.

Sarcinile exclusiv definitorii pentru sine, după cum a confirmat viața lui, purtau un caracter pronunțat umanist, deoarece ele erau orientate spre bine și prezentau valori esențiale. Să alegi înseamnă să alegi viața veritabilă, să obții fericirea creației. Însă acest fapt înseamnă să-ți sorteși unui destin anevoios. Nicolae Testemițeanu s-a remarcat ca un mare patriot, în fapte mari și mici. El afirma cu convingere și proceda la fel: «Patria este mai întîi pragul casei tale, este casa ta, satul tău, țara ta». El considera în mod obiectiv că un patriot nu este acela care spune fraze înalte, ci acela care dovedește prin fapte dreptul său la simțămîntul sfînt de recunoștință față de Patrie. El prețuia germenii culturii populare, cunoștea bine limba maternă, făcea totul ce era posibil ca studenții și medicii s-o cunoască și s-o prețuiască. Prin efortul lui la institut s-a introdus predarea multor discipline teoretice generale și speciale în limba maternă, fusese traduse și editate zeci de manuale și materiale didactice la disciplinele medicale principale.

Nicolae Testemițeanu își iubea și își respecta profund părinții, rudele, consătenii, era strîns legat de locurile natale. Le-a ajutat să construiască școală, spital, grădiniță de copii. Consătenii îl considerau drept ambasadorul lor la Chișinău. Această dragoste reciprocă s-a manifestat într-o formă neobișnuită, plugarii din satul Ochiul-Alb l-au ales pe medicul-savant colhoznic de onoare. E un caz unic în istoria culturii. Și în același timp este un reproș multor originari ajunși la posturi înalte în capitală, care și-au uitat baștina.

Numele lui Nicolae Testemițeanu va străluci puternic în constelația unor astri de medici remarcabili din Moldova, cum sînt Costache Virnav, Nicolae Sklifosovscki, Nicolae Zubcu-Codreanu, Lev Taraseviei, Toma Ciorba ș. a. El e o rază de lumină în perioada îndelungată de stagnare. De la astfel de oameni se acumulează pic cu pic acel impuls pozitiv care într-un sfîrșit s-a materializat în mișcarea revoluționară largă a întregii noastre societăți sub numele de restructurare, de renaștere activă.

Profesorul N. Testemițeanu este o personalitate cu care ne vom mîndri întotdeauna. În anul 1990, prin decizia Guvernului Republicii Moldova, Universității de Medicină din Chișinău, prosperării căreia și-a consacrat viața savantul umanist, i se conferă numele «Nicolae Testemițeanu».

E. POPUȘOI,
doctor în medicină, profesor, lucrător emerit al învățămîntului public, deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

I. GROSU,
conferențiar universitar.

IN FOTOGRAFII: profesorul Nicolae TESTEMIȚEANU; un grup de medici cu care savantul a muncit în strînsă colaborare.